

אוצרות

גליון שבועי מאוצרותיהם של רביה"ק רבי נחמן מברסלב ותלמידיו זיע"א

מה נשמע?

דברי האורת...

מורגל בפיהם של חסידיו ברסלב: "הנה הגיע מכתב מר' נתן... כך, בחיות ובשמחה, מתייחסים חסידיו ברסלב למכתביו של גאון עוזנו מוהרנ"ת, מהם הם שואבים מדרכיו והדרכותיו, כאילו נכתבו עבורם אישית.

הנה כי כן, ישמח לב מנקשי ה' בהדפסת הספר היקר והקדוש הזה בפורמט קטן, המתאים לנסיעות וכדומה, מחולק לימי השנה, בהדפסה משובחת, באופן שיוכל כל אחד לקבוע לעצמו סדר במכתבי מוהרנ"ת - עלים לתרופה.

... והתועלת אשר ימצא המעיין במכתבים אלו בכל הענינים, הן בתורה ועבודה, הן בדרך ארץ וכיוצא - אי אפשר לפרטם כי רבים המה. אך המעיין באמת, מאליו יבינם ויראו עיניו וישמח לבו" (הקדמת על"ת).

בהוצאת חסידי ברסלב בני ברק: 03-6160228

גליון חדש של 'יצוצות'

התרגשות גדולה בקרב כלל אנשי שלומנו בארץ ובעולם, עם הוצאתו לאור של הגיליון הרביעי של ביטאון 'יצוצות' מבית 'נחלי נחם'.

הגיליון, שהחל לראות אור לפני שנתיים, הפך לדו-חודשי, ובחניכה האחרון ראה אור במהדורה מורחבת ובתפוצה חגיגתית. עתה, עם הופעתו במהדורה מהודרת בת מאה עמודים, הוא עומד למכירה בנקודות ההפצה, בסכום סמלי של 10 ש"ח, כדי למסדו ולייצבו כלכלית ובכך להבטיח את הוצאתו לאור בפעמים הבאות בעז"ה.

הגליון מלא בתמונות נדירות של חסידי ברסלב בפרסום ראשון, מלווה בטורים של חשובי אנשי, והדי ההתעוררות שעורר כבר החלו להישמע בארץ ובתפוצות.

כן, לפעמים יש להשליך את השכל

יש הרבה סוגי עוונות, והרבה סוגי התרחקות מה', אך ישנה התרחקות שהיא הגרועה ביותר: למות מוות רוחני! לאבד את הלב, את הרצונות ואת הגעגועים, את הקשר והחיבור לאבא שבשמים.

הטומאה החמורה ביותר, היא: להרגיש כבוי, לאבד תקווה לחיים מלאי חיות והשק, ולחשוב שלהיות קרוב באמת לה' כבר לא אקטואלי. זהו 'אבי אבות הטומאה', אשר ממנה נובעות כל שאר הטומאות!

בכדי להיטהר מטומאה זו, יש רק דרך אחת: להשליך את השכל! לקרוא פרשת 'פרה אדומה', מצוה שאין לה שום

בכדי להיטהר מטומאה זו, יש רק דרך אחת: להשליך את השכל! לקרוא פרשת 'פרה אדומה', מצוה שאין לה שום הגיון, ולהפנים היטב ש"זאת חוקת התורה", 'חוקה' שאין לה שום טעם והבנה, "חוקה חקקתי, גזירה גזרתי, ואין לך רשות להרהר אחריה".

מה שהביא את המושג של 'מוות' לעולם, היה החטא של

אכילת עץ הדעת, אשר בו פיתה הנחש את חוה: "והייתם כאלקים יודעי טוב ורע". זה שהביא את המוות לעולם, וזה גם מה שממשיך וממית רוחנית את כל צאצאי אדם וחוה: הרצון להיות כאלקים ולהבין את הכל.

יש לנו הרבה קושיות: מדוע קמתי הבוקר על צד שמאל? עד מתי אצטרך להיות טרוד בפרנסתי? איך יתכן שרבינו הקדוש יתקן את נשמתו בשלימות? איך אפשר להתחדש, אם לפני כמה דקות עשיתי מעשים אשר לא ייעשו?

... וכל זה נמשך מזוהמת הנחש, שמבלבל דעת האדם שרוצה להבין הכל. כי באמת אין אנו יודעים כלל, ואפילו שלמה המלך עליו השלום אמר: 'כי בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי, וכן בתהלים אמר: 'ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך'. מכל שכן אלף אלפים וריבי רבבות קל וחומר - אנשים פשוטים, בפרט בדורות הללו. והכלל, שאין האדם יודע כלל, רק צריך להתחיל בכל פעם מחדש בעבודת השם, וכל אשר תמצא ידך לעשות כבודך עשה, ואז טוב לך לעולם, וסוף כל סוף תגיע לתכלית הטוב והנצחית בזה ובבא" (ליקוטי הלכות, בשר בחלב ד, ב).

בפורים התחלנו טוב; שתינו, סילקנו את הדעת, ואיפשרנו לשמחה היהודית לפרוץ החוצה. וזה מה שעלינו להמשיך ולעשות הלאה, ללא עזרת היין: לסלק את השכל העצמי, את הקושיות ואת הבלבולים, לבוא וללמוד את האמת מספריו של הצדיק, וללכת בדרכיו בתמימות ובשמחה.

פורים מאחורינו; שתינו רקדנו שמחנו, ומה הלאה? האם השמחה והריקודים הפכו כבר לנחלת ההיסטוריה, או אולי יש להם המשך?

ובכן, אנשי בשורה אנחנו: יש לשמחת פורים המשך וגם תוצאה, קוראים לזה 'פרשת פרה'.

וכך כותב רבינו הקדוש: "אחר פורים קורין פרשת פרה, שהיא הכנה לפסח. כי פרשת פרה קורין, כדי שיהיו נוהרין ליטרה מטומאת מות, כדי שיהיו טהורין לעשות הפסח. ובתחילה הוא בחינת פור, כי פורים על שם 'הפר', ואחר כך נעשה 'פרה', כי גם פורים הוא בוודאי הילוך ודרך לפסח" (ליקוטי מוהר"ן ח"ב, עד).

הריקודים של פורים, והשמחה הגדולה שהייתה לנו בתחילת השבוע, פעלו משהו אדיר: הם משכו עלינו את טהרת הפרה האדומה - תמימה, את טהרה שיש בכוחה לטהר גם מהטומאה החמורה ביותר, אבי אבות הטומאה, טומאת מות.

וכדבריו של מוהרנ"ת בתפילתו לפני פורים: "שאוזה על ידי השמחה והקדושה של פורים להמשיך עלי ועל כל ישראל הקדושה וטהרה הנמשכת מהפרה אדומה שמטהרת מטומאת מות, אשר ציווית עלינו לעסוק בקריאת הפרשה הזאת של פרה אדומה אחר פורים, וגילית לנו שעל ידי פורים זוכין לטהרת הפרה אדומה, למען נוכח להיות טהורים לקבל קדושת הקרבן-פסח בזמנו" (ליקוטי תפילות ח"ב, לו).

החידוש בכך הוא, שגם כשפורים כבר מאחורינו, והשמחה לא היתה הכי-הכי... גם אז עדיין הענין לא סגור וניתן לשינוי. וזאת אנו למדים ממכתבו של מוהרנ"ת לבנו אחר הפורים, וכך הוא כותב לו:

"ויכתוב לי אם היה שמח בפורים כראוי. ואיך שהיה - צריכין עתה לבקש ולהתפלל לה' יתברך שיקבל שמחתנו של פורים, עם כל המצוות של פורים, כאילו קיימנום כראוי בכל פרטיהם וכו', עד שזוכה על ידי זה לקדושת וטהרת הפרה אדומה" (עלים לתרופה, מכתב מיום ב' שמיני תר"ג).

קיימות טומאות שונות, וכל אחת מהן מלכלכת את הנשמה. אך ישנה טומאה, שהיא הגרועה והחמורה ביותר, הלא היא 'טומאת מות'. היא לא רק טומאה, היא אבי אבות הטומאה.

חוק. הלימוד היומי

יום	יום בחודש	ליקוטי מוהר"ן	ליקוטי הלכות	ליקוטי תפילות	הדף היומי
שבת	אדר	ח"א	ח"ה	ח"ב	שבת
א	ב	נד:	מה	רמא רמב	קג
ב	ג	נה:	מו	רמג רמד	קנא
ג	ד	נו:	מז	רמה רמו	קנב
ד	ה	נז:	מח	רמו רמח	קנג
ה	ו	נח:	מט	רמט רנ	קנד
ו	ז	נז:	נ	רנא רנב	קנה
ז	ח	נז:	נא	רנא רנד	קנו

י"ל ע"י "אוצרות ברסלב"

ת.ד. 50617 בית שמש
טל. במשרד: 02-9993338
פקס: 02-9926066

לשמיעת שיעורים בשפות שונות 02-9950000
בארה"ב 718-8552121
מוקד הישועות 1800-81-81-81

הפצה למנינים ובתי כנסת: 052-7649775
הנצחה, תרומות ופרסום: 02-9993338

ניתן לקבל את הגליון מידי שבוע גם בדוא"ל
braslav@actcom.net.il

י"ר הוועדה הרוחנית: הרב שמעון טייכנר
עורך: נתן אנשין natananshin@gmail.com
מפיק: נוחעם א. ברזעקי

כתישת הגוף – שמן זית זך

אלא במי שממית עצמו עליה. כי צריך להמית עצמו על התורה, לכתת ולשבר הגוף – ואז דייקא נתגלה התורה והנפש והזיכרון" (שם).

רק כאשר 'נטריד' את החומר העכור, הוא יתרכך ויכנע, ויאפשר לאור הנשמה להתגלות.

... "ושמעתי בשם רבנו זכרוננו לברכה, שאמר גם לכמה אנשים אחרים: 'מחמת שהגוף שלכם עב מאד ועז והזק וכו', על כן דארפט איהר איהם אסאך אן דולען' (= צריכים אתם 'לשגע' אותו עם דיבורים קדושים). וממילא מובן כי צריכין לדבר עם עצמו גם כן דיבורים הרבה מענין התחזקות לחזק את נפשו, בכדי שלא ירפו ידיו לגמרי חס ושלום" (חיי מוהר"ן, תמג).

וביתר עומק:

המושג של 'שיעורים' בתורה, גם הוא מעין הרכבה של גוף ונפש, צימצום אור האינוסוף בלבושים של מצוות מעשיות. ובה חפץ ה', שיתגלה אורו האינוסופי מתוך גבולות ו'שיעורי' התורה הקדושה. ולכן 'שיעורי' המצוות בכזית, כי גם הוא כמו הזית – שמן למאור המסוגל לזיכרון, המלוּבש ונסתר בתוך זית הקשה לשכחה.

במה ששומר רוח האדם בקרבנו, וקושר דבר רוחני בדבר גשמי" (שו"ע או"ח, ו, א). תפקידנו הוא, לגלות את האור מתוך החושך, להכניע את הבהמה ולברור מתוכה את האדם; להידבק מתוך גבולות העולם הזה אל אור השם יתברך.

לכן גם, כל שיעוריה של התורה נמדדים בכזית, "כי התורה שהוא בחינת נפש, בחינת זיכרון, הוא בבחינת זית-שמן, כמו השמן המלוּבש בזית, שהוא בחינת זיכרון המלוּבש בשכחה, בחינת נפש המתלבש בגוף. וכמו שאי אפשר לגלות ולהוציא השמן למאור מהזית כי אם על ידי כתישה שכותשין וכותתין הזיתים להוציא מהם השמן, כמו כן ממש אי אפשר לגלות התורה והנפש והזיכרון וכו', כי אם על ידי שכותשין ומכתתין הגוף, שעל ידי זה כותשין ומשברין הסכלות של החומר ומבטלין ומכניעין השכחה – ואז נתגלה אור הנפש והתורה והזיכרון, מתוך הגוף והשכחה וכו', כי נתבטל הגוף והשכחה לגבי הנפש והתורה והזיכרון" (ליקו"ה, ברכת הפירות ג, ד).

אם ניתן מנוח לגופנו הבהמי ולא נכתוש אותו, לא יתגלה לנו לעולם אור חכמת התורה הקדושה; "וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: אין התורה מתקיימת,

"גוף ונפש הם בחינת אדם ובהמה, חומר וצורה, חכמה וסכלות, בחינת אור וחושך... בחינת חיים ומיתה... בחינת שכחה וזיכרון... שהכמות חיצונית הם החומר וסכלות, ובחינת בהמה, כנגד חכמות התורה..."

"וצריך כל אדם להכניע החומר, היינו בחינת מיתה, בחינת סכלות של הגוף של הארבע יסודות... ו[אז] נתגבר ונתעלה בחינת השכל, והצורה, האור, והזיכרון"

(ליקוטי מוהר"ן ח"א, לו)

"זית" – האם הוא מסוגל לזיכרון, או קשה לשכחה? שניהם יחד; הזית עצמו קשה לשכחה, מאידך השמן שבתוכו מסוגל לזיכרון. כל עוד אין כותשים את הזית, ומשאירים אותו שלם, הוא גורם לשכחה. אך לאחר שכותשים אותו ומוציאים ממנו את שמנו, הרי לפנינו 'שמן זית' המסוגל לזיכרון.

ממש כמו הגוף והנפש. הגוף כשלעצמו 'קשה לשכחה', הוא בהמי, חשוך, סכל, מות ומתבלה. אך כשכותשים אותו, לא רק שאינו קשה לשכחה, אלא הוא 'מסוגל לזיכרון'; יוצא ממנו 'שמן זית זך כתישת למאור'.

ואכן, למטרה זו ברא ה' את העולם המגושם, והפליא לעשות בהרכיבו גוף ונפש יחדיו – "שמפליא לעשות

רבי שמואל צ'צ'יק

רבי שמואל היה בעל תפילה נפלא, ותענוג היה לשמוע את קולו הנעים העורג והמשתוקק, בעת שעבר לפני התיבה מדי שנה ביום כיפור במירון.

בפורים האחרון לחייו, יומיים לפני פטירתו, קרא בכוחות עצמו את המגילה ואף שתה בקבוק יין עד תומו, לקיים בפשיטות מצוות היום, וזאת, לאחר שקודם לכן התענה תענית אסתר כאחד האדם.

בי"ז באדר תשנ"ט עלתה נשמתו בסערה השמימה. כבחייו, כן במיתתו, הכל נערך ללא פרסום; ההכרזה על מועד ההלויה התקיימה בסביבת מאה שערים בלבד. הוא נטמן בהר הזיתים, סמוך לאחיו הגדול רבי זאב.

ועוד. יחד עמם בילה את ימיו ויללותו בעבודת ה', כשמידי תקופה הם שוהים בקבר שמעון הצדיק או בחצר רשב"י במירון, ועוסקים בתורה בתפילה ובהתבודדות.

בשנת תש"ל נסע רבי שמואל לאמריקה, כשכונתו להמשיך משם אל אומן בית תקוותו. בפורים של אותה שנה, כטוב לב ידיו רבי שמואל שפירא ב"ן, זעק מתוך שכרותו: "אתה שמואל צ'צ'יק, אתה חייב לפרסם שיש רבי בעולם! רבינו שלה אותך לאמריקה רק בשביל זה!" באותה נסיעה לא הצליח רבי שמואל צ'צ'יק להגיע לאומן, אך כעבור מספר שנים זכה להוציא לפועל את תשוקתו ולהשתטח על ציון רבינו. לאחר מכן ערך עוד כמה נסיעות רצופות מסירות נפש, כשמדובר באדם כמוהו שאינו מוציא עצמו בימים כתיקונם מארבע אמות של תורה ועבודת ה'.

כל ימיו היה רבי שמואל מסתפק במועט שבמועט, כשכל חיותו מעבודת בוראו. תמיד הצטנע ולא אבה שיחלקו לו כבוד; רצה שיתייחסו אליו כאל איש בין האנשים, וזאת למרות היותו גאון עצום, בקי בכל מכמני התורה ודבוק ברבינו ובתורתו, כפי שניתן לראות בחיבוריו: "משמרת החודש" – ליקוטים מספרי רבינו על עניני ערב ראש חודש בתוספת בירורי הלכה הנוגעים לער"ה; "אור עולם"; "קדושת ירושלים"; "משך הנחל"; "עין הארץ" – בו בירר על פי ההלכה והקבלה מגדולי אנ"ש, את השיבות הנסיעה, לאומן גם מארץ ישראל, בתוספת שיחות וסיפורים מאנ"ש; "ציון המצוינת"; "יסוד צדיק" ועוד.

הגה"ח רבי שמואל צ'צ'יק נולד בירושלים העתיקה לאביו רבי אברהם חיים שעלה מפונסק שברוסיה הלבנה. בנעוריו, בישיבת "עין חיים" הוכר כעילוי, מתמיד וירא שמיים. היה דבוק בתורה מתוך ביקוש וחירפוש לקרבת ה', ובאותם ימים הצטרף לחבורתו של הגה"צ רבי אהרן ראטה.

אחיו הגדול רבי זאב, שהיה נאמן ביתו של הרב מברסק, הבחין בצימאון נפשו, ובאחד הימים התיישב ולמד עמו בספר הקדוש "ליקוטי מוהר"ן. וכה כותב רבי שמואל בספרו "עין הארץ": "אזכיר לטובה את אחי הגדול ממני, הרב הגאון הצדיק רבי זאב דוב צ'צ'יק זצ"ל, הגם שלא היה נמנה על עדת החסידים, אמנם מלבד תקפו וגבורתו בתורה הנגלית והיותו עמקן נפלא בעומקה של הלכה כאחד הגדולים, היה מלא וגדוש בהרבה ספרי חסידות... והראשון שהביא אותי אל בית היין ונתן לי לטעום מהיין הטוב הזה ולימד אותי בפעם הראשונה כפי אשר נקלט במוחי בספר ליקוטי מוהר"ן, הוא האיש המופלא הזה. והייתי אז בגיל צעיר מאוד, וכשהתחיל ללמוד איתי את ההקדמה של ליקוטי מוהר"ן, בהגיעו למילים 'מי כמוהו מורה', הרים את קולו ואחזו חיל ורעדה, ואמר כמה פעמים מילים אלו 'מי כמוהו מורה'. ומורא עלה על ראשי כששמעתי את המילים האלו יוצאים מפיו באמת ובתמים ובלב שלם."

כך נדלק בלבו הניצוץ הראשון שהפך ללהבה לחסידי ברסלב הותיקים והחדשים שבירושלים, הלא הם רבי הירש לייב ליפל, רבי שמואל שפירא, רבי אברהם יעקב גולדרייך

נקודה

כמו פרה אדומה, כך ההתחזקות בנקודות הטובות, מטהרת טמאים ומטמאת טהורים

(עפ"י ליקוטי הלכות, ברכות השחר א, יא)

סודם של... גרעיני האבטיח

לאחר כמה חלקיקי דיבורים ורגעי מבוכה, לא נשארה לבועז ברירה, והוא נאלץ לגלות את הסיבה בגינה החליט להפסיק את השיעור הקבוע: "אני לא מסוגל להבין את המוזרות שלך עם הגרעינים, ובעיקר איך אתה קמזן בצורה כל כך מביישת. זה ממש לא מתאים לך!"

"את התשובה תקבל בביתי" – הבטיח הרב ב. והשנים יצאו לעבר הבית. נכנסים הביתה, הרב ב. פונה למרפסת, פותח ארון-שרות פלסטי, ולעיניו הנהמות של בועז מתגלות קופסאות שלימות וצנצנות ענקיות מלאות וגדושות באלפי ורבות גרעיני אבטיח קלויים - - -

"הכל התחיל בשיעור ששמעתי מהרב אליהו גודלבסקי" – התחיל הרב ב. לספר – "בה דיבר על העצה הגדולה 'אזמרה' (ליקוטי מוהר"ן ח"א, רפב) שגילה רבינו הקדוש, על פיה חשוב מאד להתחזק עם כל נקודה טובה ומעשה טוב שעושים. אבל בפועל התקשיתי לבצע זאת בשטח. כשמגיע מכשול או ירידה רוחנית, שוכחים מכל הנקודות הטובות – והעצבות משתלמת.

"כשעברתי ליד חנות פיצוחים וראיתי גרעיני אבטיח למכירה, עלה לי רעיון: קניתי כמה מאות גרם, ועל כל מעשה טוב שעשיתי – העברתי גרעין אחד לכיס החולצה. למדתי רבע שעה – עוד גרעין נכנס לכיס, ברכתי, הנחתי תפילין וכן הלאה – כל נקודה זיכתה אותי בגרעין נוסף. כשעבר יום וראיתי עשרות גרעינים מונחים בכיס, התחלתי להרגיש כמה נקודות טובות יש בי.

"מאז הספקתי לצבור ארון שלם של נקודות טובות, ועוד היד נטויה... אם היצר מנסה להחליש אותי, מספיק לי להזכר בתכולת הארון – ושמחה אופפת את כולי - - -

"באותו יום שביקשתי ממני קצת פיצוחים" – התנצל הרב ב. – "ראיתי שלא נשארו לי מספיק גרעינים לכל הנקודות הטובות הבאות, לכן נמנעתי לכבד אותך בהם. שתבין אותי..."

לא עבר זמן רב, ובוועז לא יכול היה להמשיך ולהתעלם. היה זה כאשר שוב נראו גרעיני האבטיח בידי של הרב ב. ומשום מה התחשק לבועז לטעום קצת מהפיצוחים הטעימים. הוא ביקש לקבל כמה גרעינים, הרב ב. הוציא את השקית, הסתכל ממושכות בתוכה, נבר בין הגרעינים ובסוף אמר לו: "מצטער, אין לי מספיק כדי לתת לך"...

בועז הוכה בהלם: הרי הוא בכלל לא טעם מהגרעינים, הם כסף הכל יוצאות מהשקית ונכנסות לכיס; מה איכפת לו לתת לי מספר גרעינים עלובים?? הפגיעה היתה כל כך חזקה, שבועז החליט להפסיק לחלוטין את הלימודים המשותפים. ללמוד עם אדם מוזר זה סיפור אחד, אבל לשבת עם קמזן זה סיפור אחר.

למחרת, כשהגיע הרב ב. למקום הלימוד ולא ראה את בועז, חשב לעצמו שכנראה קיימת סיבה מיוחדת להעדרות. אולם, כשהדבר חזר ונשנה יום אחר יום, התחיל לחשוש שמא קרה משהו לבועז, במיוחד לאחר שהטלפונים אליו לא נענו כלל, ובוועז נעלם, כאילו בלעה אותו האדמה.

לאחר שבוע של העדרות, החליט הרב ב. לפנות לביתו של בועז הנמצא בשכונה מרוחקת. לתדהמתו, מי שפתח לו את הדלת לא היה אחר מאשר בועז ככבודו ובעצמו, כשהוא בריא ושלם, אך כולו המום מהאורח הבלתי צפוי שנחת אצלו בהפתעה.

אחת הערים בהן התחוללה מהפכה רוחנית בשנים האחרונות, היא העיר בת-ים, בה קיימת הקהילה גדולה ומגובשת של יהודים יקרים שהתקרבו לשמירת תורה ומצוות, והפכו לחסידי ברסלב נאמנים על כל המשתמע מכך. חברי הקהילה עוסקים רבות בקירוב רחוקים, כשמאחוריהם יכול נאה של בעלי-תשובה רבים שהקימו בתים מפוארים בישראל בדרך אבותינו ורבותינו הקדושים.

אחד הפעילים המרכזיים בקהילה הוא הרב ב. הנהוג לקבוע חברותות ללימוד התורה הקדושה עם בעלי-תשובה טריים הזקוקים לליווי צמוד כדי להקנות להם את המסורת ורוח-החיים הנושבת בחיי הציבור החרדי. כך הכיר את בועז, שלא מוזמן נמש את החיים החילוניים אחרי גיוו וקבע איתו לימוד קבוע מדי יום ביומו בשעה מסויימת.

באחד הימים, תוך כדי הלימוד, מבחין בועז כיצד הרב ב. מכניס את ידו לחיקו, פותח שם שקית נייר חומה ובה גרעיני אבטיח קלויים, מוציא משם גרעין אחד ובמקום לעשות ברכה ולהכניס לפה, הוא משלשל אותו לכיס הקמזן שבחולצתו וממשיך ללמוד... בועז מנסה להתעלם מהמנהג המוזר, אך עוברת רבע שעה ושוב הרב ב. תוחב את ידו לשקית, מוציא גרעין ומשלשל אותו לכיס... בועז החליט להתעלם מהדבר, גם לאחר שראה עוד כמה וכמה פעמים שהדבר חוזר על עצמו.

גניזות

מחקרים היסטוריים בחסידות

שאלה:

מה היה שם משפחת רבינו, ומה פירוש השם שטרנהרץ?

תשובת הר"ר שמואל מאיר חשין:

בתקופת רבינו ומוהרנ"ת עדיין לא היו שמות משפחה לכל עם ישראל (מלבד כמה משפחות ידועות ומיוחסות כמו שפירא, רפפורט, הורביץ, מרגליות, היילפרין ועוד). רבים כונו על שם עיר מוצאם, ואחרים זוהו באמצעות שם האב, הסב וכדומה. גם את רבינו זיהו בדרך כלל על פי ייחוסו, וכפי שרבינו עצמו הזדהה לפני מתווך הסיפנות באיסטנבול: "ששמו רבי נחמן, והוא נכד להבעש"ט ז"ל ולרבי נחמן מהרדיענקא ז"ל" (שבחי הר"ן, יא). באומאן היה נוסח שטר התנאים של רבנו מזיווגו השני והיה כתוב בו: "רבי נחמן בן שמחה" ותו לא. (שיש"ק ב' כ"ה). בחצי שנתו האחרונה, כאשר התגורר באומן, חתם את שמו: "נחמן מאומאן" (כפי שופיע במכתבו שנחשף בשנים האחרונות). עם זאת, יש אומרים ששם משפחתו של רבנו היה "הורדיענקע" (שיש"ק שם).

לגבי מוהרנ"ת, ידוע ששם משפחתו היתה "שטרנהארץ". הפעם היחידה שהוא עצמו מזכיר את שם המשפחה היא ב"עלים לתרופה" (מכתב קלב) כשהוא כותב אותו מפוצל לשתי מילים: "שטרין הארץ".

המילה 'הארץ' בשפת האידיש היא 'לב', אך למילה 'שטרין' יש כמה אפשרויות תרגום; משתמשים בה במשמעות 'כוכב' וגם 'מצבה'. רבי אברהם ב"ר נחמן אף מביא רמז מיוחד לכך שבשם משפחת מוהרנ"ת מופיע התרגום של 'מצבה': "המשכת המצבה הרצון לתקון זעיר אנפין, כמבואר בהמאמר ואת העורבים וכו' (ס"ד ח"ב). וכפי המובן מהתגלות מצבה האדם שבמנחת שבת, שבאתערותא דלתתא אתער לעילא, תבין נפלאות בשם הכינוי של מוהרנ"ת ז"ל 'שטרין' רבי אברהם מוסיק ומצייץ, כי "גם בתואר פניו היה מצבה נפלא ומשונה בגדלו" (השמות ל"ביאור הליקוטים" בסוף הספר).

לעומת זה, נכד מוהרנ"ת החסיד הנודע רבי אברהם שטרנהארץ, היה חותם במכתביו: "אברהם כוכב לב", ושמעתי מאחד מחשובי אנ"ש, כי הסיבה שהוא קיבל על עצמו את התרגום 'כוכב' (ולא 'מצבה' כפי הפרשנות של ראב"ן) היא מחמת ענוותנותו, וכפי דברי ראב"ן בהקדמה לספרו 'כוכבי אור' שרבינו משול לשמש, מוהרנ"ת ללבנה ושאר אנשי המקורבים – לכוכבים. רבי אברהם רצה אפוא להשתייך לשאר האנשים המקורבים, ולא התיימר להיות בדרגתו של מוהרנ"ת.

בשולי הדברים יש לחוסף, שאצל נכדי מוהרנ"ת (צאצאי רבי יצחק מנאברניץ שעלו מרוסיה לפני כעשרים שנה) ישנה מסורת, כי לפני שמוהרנ"ת התקרב לרבינו נשא שם-משפחה שונה, ורבינו הוא זה שהעניק לו את שם המשפחה החדש כדי להקל מעליו את הרדיפות והעזקות שהיו מנת חלקו בתחילת התקרבותו.

מוקני אנ"ש לא שמענו זאת, אולם הדבר מסתבר: (1) ככל הידוע, חוץ ממשפחת מוהרנ"ת אין שום משפחה בשם שטרנהארץ; (2) כשראבר"ן עושה 'עסק' משם המשפחה, הרי רגלים לדבר שמקורו קדוש.

לחידודא
חידון השנוע לעצירים

חידה מס' **139**

מהם שלושת הדברים העיקריים בהשאת רבינו?

הפתרון לחידה מספר 138
באיזו תורה בליקוטי מוהר"ן מוזכרת שיכרות פורים?
- ליקוטי מוהר"ן ח"א, לג.

זכה בהגרלה לחידה מס' 137
נחמן טברסקי, ביתר עילית

בסך 50 ש"ח זכות קניה בחנות ספרים 'ברסלב' רחוב מאה שערים 110 ירושלים

לתשובות - התקשרו למערכת הממוחשבת 'אוצרות ברסלב' 02-9950000.
לאחרי בחינת השפה, תקשו 1-9-2-1 ותשארו חודע.
בין הפותרים נמנה עיר שני בשעה 12 בלילה. תערוך תגולה על זכות קניה בסך 50 ש"ח

